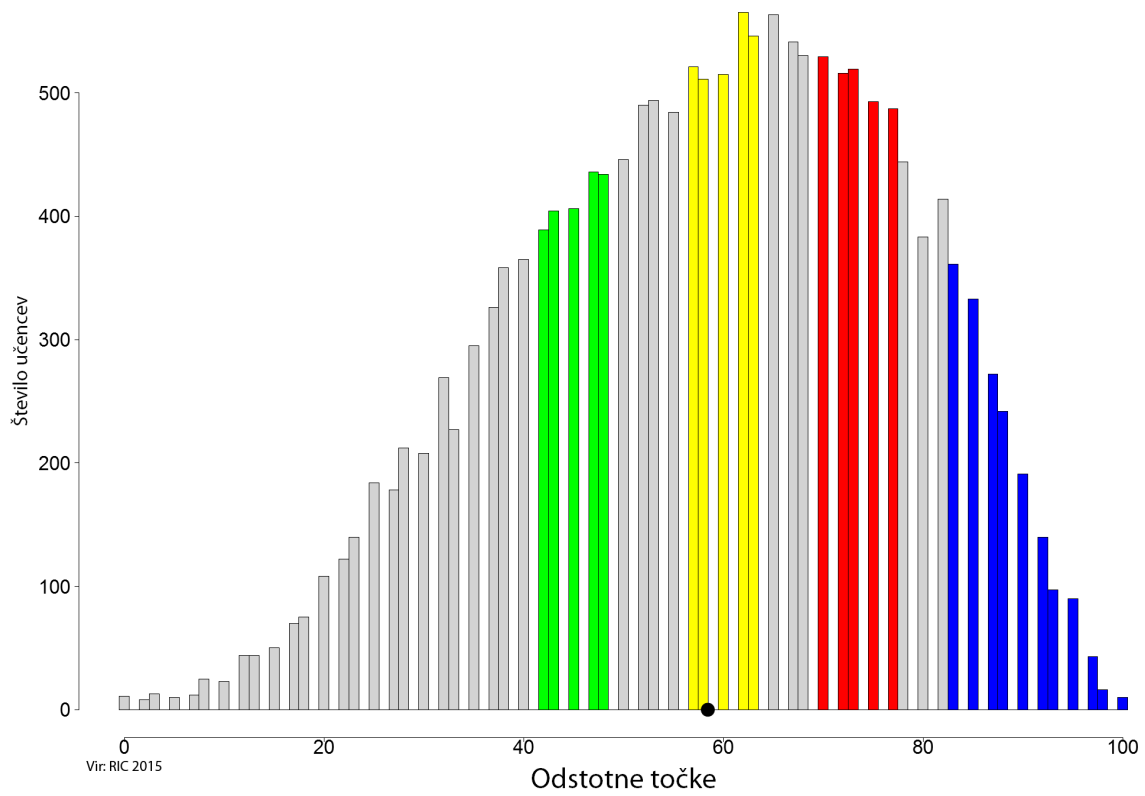

Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju

Kvalitativni opisi znanja za izbrana območja dosežkov

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 9. razred

Rezultati

Na nacionalnem preverjanju znanja (NPZ) iz slovenščine je preizkus za 9. razred leta 2015 opravljalo 17.232 učenk in učencev (v nadaljevanju v moški obliki). Njihov skupni dosežek je bil pred poizvedbami povprečno 58,44 odstotne točke, kar je za nekaj odstotnih točk več kot zadnja leta. A ob tem je treba poudariti, da dosežki med leti niso zares primerljivi. Čeprav se na preizkusih iz slovenščine preverjajo standardi znanja iz učnega načrta (UN) in so naloge za merjenje istih standardov pogosto zelo podobne, pa preizkusi ne preverjajo vedno istih standardov, poleg tega pa naloge v njih temeljijo na različnih izhodiščnih besedilih. Kljub temu je, kar zadeva znanje in zmožnosti učencev pri slovenščini, mogoče najti nekatere skupne značilnosti in s tem nakazati določene trende.

Preizkus znanja je bil tudi letos sestavljen iz dveh delov, v razmerju, kot ga določa tudi UN: za preverjanje standardov znanja iz književnosti je bilo namenjenih 40 odstotkov nalog v preizkusu, jezik pa je preverjalo 60 odstotkov nalog. Tudi letos je bilo mogoče skupaj doseči 60 točk, in sicer v 1. delu 24 točk, v 2. delu pa 36 točk; skupaj je bilo v preizkusu 44 točkovanih enot. Povprečno število doseženih točk je bilo 35,07. Deset učencev je doseglo vse točke, enajst pa jih ni doseglo nobene točke. Učenke so – kot velja tudi za preizkuse iz slovenščine v preteklih letih – v povprečju dosegle nekoliko boljši rezultat kot učenci.

Izhodiščna besedila in naloge v preizkusu

Izhodiščno besedilo za književni del preizkusa (1. del) je bil odlomek iz romana sodobne mladinske pisateljice Neli Kodrič *Utrinek drugačnega sveta* (MK 2014, str. 111–113). Naloge ob besedilu so preverjale recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost samostojnega tihega branja neznanega književnega besedila ter samostojnega pisanja o oz. ob njem (UN, str. 84). V nalogah so morali učenci skladno z UN-jem ugotoviti o književnem besedilu tudi ponazoriti, utemeljiti in vrednotiti, poleg tega so tri naloge preverjale tudi literarnovedno znanje. V tem delu preizkusa je bilo skupaj 14 nalog oz. 17 točkovanih enot.

V 2., jezikovnem delu preizkusa pa so učenci prebrali dve izhodiščni besedili, in sicer publicistično besedilo – zanimivo razmišljanje Igorja E. Berganta o mladih in športu *Kako sem na stara leta postal skoraj pameten oziroma se mi to vsaj zdi ...* (objavljeno na spletni strani <http://www.sportmladih.net/novice/454>) – in odlomek poročila o telesni dejavnosti mladostnikov Inštituta za varovanje zdravja (<http://img-stari.ivz.si/2058-5550.pdf>). Obe izhodiščni besedili sta bili za potrebe letošnjega NPZ-ja nekoliko prirejene, drugo besedilo je vsebovalo tudi en graf in eno preglednico. Naloge iz jezika so v skladu s standardi znanja v UN-ju (str. 88) preverjale zmožnost samostojnega tihega branja in razumevanja neznanega neumetnostnega besedila, primerne starosti učencev. V tem delu preizkusa je bilo skupaj 23 nalog oz. 27 točkovanih enot.

V letošnjem preizkusu so bila za izhodiščno besedilo izbrana besedila, ki nagovarjajo mladega bralca oziroma obravnavajo problematiko mladih. Morda je tudi to eden od razlogov za višji rezultat, saj identifikacija s tematiko branega besedila vpliva na motivacijo za branje. A takšni interpretaciji zaradi neprimerljivosti izhodiščnih besedil in posledično celotnega preizkusa med leti (gl. zgoraj) ni mogoče z gotovostjo pritrditi.

V nadaljevanju so preizkus in posamezne naloge v njem predstavljeni tako, kot se razvrščajo po t. i. barvnih območjih: od najlažjih (zeleno območje), ki jih je rešila večina učencev, do najtežjih nalog (modro območje in nad modrim), tj. takih, ki jih je rešilo manjše število učencev. Posamezna območja kažejo, katere standarde znanja po UN-ju učenci na splošno (uspešno) dosegajo in katerih ne. Ob tem so navedeni tudi predlogi, katerim standardom bi kazalo pri pouku slovenščine v prihodnje namenjati več pozornosti.

V 1. delu preizkusa (književni del) je v zelenem območju **pet nalog** in del oz. en element tvorbnice naloge, in sicer:

- **3. naloga**, ki je preverjala **zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora**. Učenci so večinoma razumeli in znali utemeljiti, zakaj pripovedovalec dogajalni prostor imenuje sodna dvorana, saj so učenci z najnižjim dosežkom za to nalogo npr. povprečno dosegli 0,72 točke, tisti z najvišjim dosežkom pa kar 0,97 točke (pravilna rešitev je bila ovrednotena z 1 točko);
- 7., 8. in 9. naloga, ki so merile **razumevanje bistvenih podatkov** iz izhodiščnega besedila in zmožnost oblikovanja odgovora:
  - o **7. naloga** (kdo/kaj je po očetovem mnenju razlog za Svitovo neprimerno vedenje) je bila ovrednotena z 1 točko, učenci so jo uspešno reševali v približno enakem razmerju kot 3. nalogo.
  - o **8. naloga** je bila oblikovana kot odločevalno vprašanje (ali je okolica zvedela za Svitovo sramotno vedenje), ki je zahtevalo utemeljitev z izpisom ustreznega dela besedila. Pravilen odgovor je bil vrednoten z 1 točko.
  - o **9. naloga**, pri kateri je vprašanje (kako sta književni osebi nebesedno kazali svoja občutja) zahtevalo navedbo (dveh) podatkov iz besedila, pravilen odgovor pa je bil ovrednoten z 2 točkama.
- **12. naloga**, ki je preverjala **literarnovedno** (v tem primeru literarnozgodovinsko) **znanje**. V nalogi so učenci povezovali avtorje in njihova dela, pri tem so lahko dosegli 2 točki.
- **14. naloga**, v kateri so morali učenci v samostojnem besedilu povzeti dogajanje iz izhodiščnega besedila. Ena od točkovanih enot (A) je bila ustreznost besedilni vrsti. Učenci so morali tvorjeno besedilo »prevesti« v provoosebno obliko (postavili naj bi se v vlogo pripovedovalca oz. Svita) in ga zapisati v pretekliku, kar so večinoma ustrezno naredili (težave pa so imeli pri povzemanju vsebine in jezikovni pravilnosti – gl. modro območje). Za ta element je bilo mogoče dobiti 1 točko.

V 2. delu preizkusa (jezikovni del) je v zelenem območju **pet nalog** in ena delna, in sicer:

- **1. naloga**, v kateri je vprašanje preverjalo **razumevanje teme** obeh izhodiščnih besedil. Naloga izbirnega tipa je bila ovrednotena z 1 točko in tudi učenci z najnižjim dosežkom so pri tej nalogi v povprečju dosegli 0,79 točke, kar pomeni, da učenci na splošno v besedilu razmeroma zelo uspešno prepoznajo temo (vprašanje pa je, ali bi odgovor znali tudi samostojno ubesediti).
- 2. in 3. naloga, ki sta zahtevali **določitev okoliščin nastanka izhodiščnega besedila**. Vsaka od nalog je bila ovrednotena z 1 točko.
  - o **2. naloga** je zahtevala primerjavo obeh besedil, zato se je pokazala kot nekoliko težja od 3. naloge, ki je preverjala okoliščine nastanka le enega besedila.
  - o **3. naloga** je zahtevala izbiro med 4 možnostmi. Učenci so zelo dobro prepoznali čas nastanka enega od izhodiščnih besedil, saj so v povprečju tisti z najnižjim dosežkom tu dosegli 0,93 točke (pri 2. nalogi 0,65), prav vsi učenci z najvišjim dosežkom pa so na to vprašanje odgovorili pravilno.
- **6. naloga**, ki je preverjala **razumevanje bistvenih podatkov** v izhodiščnem besedilu (s katerim športom se je ukvarjalo več družinskih članov). Naloga je zahtevala zapis športa, pravilen odgovor je bil vrednoten z 1 točko.
- **11. naloga**, ki je preverjala **razumevanje stalnih besednih zvez** in njihovo razlago (v UN-ju poimenovalna zmožnost). Naloga za povezovanje je omogočala (zgolj) prepoznavanje pomena stalnih besednih zvez, ne pa tudi samostojne razlage. Štiri ali tri pravilne povezave so bile ovrednotene z 2 točkama, dve ali ena povezava pa z 1 točko. Prav zaradi takšnega vrednotenja so učenci verjetno dosegli dober rezultat.
- **19.a-naloga**, ki je preverjala **prepoznavanje pomenskih razmerij** znotraj povedi (v UN-ju del skladišijske zmožnosti), in sicer je šlo za vzročno razmerje. Naloga izbirnega tipa je omogočila prepoznavanje, ne samostojnega poimenovanja, pravilna izbira je bila ovrednotena z 1 točko.

Naloge zelenega območja večinoma preverjajo prepoznavanje in razumevanje, torej nižje taksonomske ravni, po UN-ju pa minimalne standarde znanja. Učenci so te naloge zelo uspešno reševali: pri nalogah, kjer je bilo mogoče doseči 1 točko, so učenci z najnižjimi dosežki dosegali povprečno med 0,65 in 0,94 točke, tisti z najvišjimi pa večinoma visoko nad 0,90 točke.

RUMENO OBMOČJE

V 1., književnem delu preizkusa v to območje sodijo štiri naloge in ena delna, in sicer:

- **1. naloga**, ki meri **literarnovedno znanje** (na podlagi izhodiščnega besedila utemeljiti, zakaj je le-to pripovedno in sodobno). Pravilen odgovor je bil vrednoten z 2 točkama.
- **4. naloga**, ki je preverjala, ali učenci **ločijo avtorja od pripovedovalca**. Naloga je omogočala izbiro med tem, ali je pripovedovalec udeleženec ali opazovalec dogajanja v izhodiščnem besedilu, ter zahtevala utemeljitev odgovora. Pravilna rešitev (pravilna izbira in utemeljitev) je bila vrednotena z 1 točko.
- **5. naloga**, ki je preverjala **razumevanje in izpis bistvenih podatkov** iz izhodiščnega besedila. Naloga je zahtevala natančen odgovor (izpis podatkov, za kaj vse je oče kaznoval Svita) in je bila vredna 1 točko.
- **11.b-naloga**, ki je zahtevala **razumevanje** dveh **primer** iz izhodiščnega besedila in (samostojno) razlago, kaj pomenita v konkretnem sobesedilu (na kakšen odnos med očetom in sinom je mogoče sklepati iz njiju). Naloga je bila vrednotena z 1 točko.
- **13. naloga**, ki je preverjala **literarnovedno** (v tem primeru literarnozgodovinsko) **znanje**: učenci so med petimi avtorji izbirali dva, ki sodita v sodobno književnost; pravilen odgovor je bil vrednoten z 1 točko.

V 2., jezikovnem delu pa v rumeno območje sodijo tri naloge, in sicer:

- 8. naloga in 10. naloga, ki sta zahtevali **razumevanje bistvenih podatkov** v izhodiščnem besedilu.
  - o **8. naloga** (vprašanje po vzrokih za preobrat v avtorjevem življenju) je bila ovrednotena z 1 točko in
  - o **10. naloga**, kjer so morali učenci **razbrati in primerjati podatke iz nebesednega gradiva** (preglednice) ter utemeljiti odgovor. Naloga se sicer zdi razmeroma zahtevna, a dejansko ni zelo razlikovala med učenci z najnižjimi dosežki in tistimi okoli povprečja, saj je razlika v povprečju doseženih točk – naloga je bila vrednotena z 1 točko – med najmanj uspešnimi (z 0,59 točke), povprečnimi (0,67 točke in 0,74 točke) in najuspešnejšimi (0,85 točke) razmeroma majhna.
- **14. naloga**, ki je merila uporabno znanje oz. **oblikoslovno in skladijsko zmožnost**. Naloga za dopolnjevanje (sklanjanje dveh besednih zvez v sobesedilu) je bila ovrednotena z 1 točko.

Naloge rumenega območja večinoma preverjajo razumevanje, deloma tudi uporabo in znanje (tako metajezikovno kot literarnovedno) – torej nižje taksonomske ravni, pokrivajo pa minimalne standarde, kot jih določa UN. Učenci tudi naloge rumenega območja v povprečju rešujejo dobro, še posebej tiste, ki zahtevajo zgolj prepoznavanje in ne samostojnih odgovorov na vprašanja. Tako so pri »rumenih« nalogah, ovrednotenih z 1 točko, tudi učenci z najnižjim dosežkom v povprečju dobili vsaj polovico točke (tisti z visokim dosežkom pa najmanj 0,90 točke).

RDEČE OBMOČJE

V 1., književnem delu so v rdečem območju tri naloge in ena delna, in sicer:

- **2., 6. in 10. naloga.** Učenci so imeli težave pri prepoznavanju **glavne teme** odlomka (2. naloga, ki je bila izbirnega tipa in je bila vrednotena z 1 točko), še posebej pa pri **razumevanju dogajanja in doživljanja književne osebe** (6. in 10. naloga, obe ovrednoteni s po 2 točkama), saj so morali svoja opažanja ponazoriti oz. utemeljiti v samostojnih odgovorih.
- **Naloga 11.a** je preverjala **literarnovedno znanje**: če so učenci razmeroma dobro razumeli pomen primere (gl. komentar k nalog 11. b v rumenem območju), pa so imeli težave s poimenovanjem tega pesniškega sredstva.

V 2., jezikovnem delu preizkusa je rdečemu območju pripadlo sedem nalog in dve delni, in sicer:

- **4. in 5. naloga**, ki sta zahtevali **določitev bistvenih podatkov** iz izhodiščnega besedila, pri obeh nalogah so morali učenci samostojno ubesediti odgovor. 4. naloga (1 točka) je zahtevala tudi analizo (sklepanje na glavno sporočilo izhodiščnega besedila iz njegovega naslova), 5. pa zgolj izpis podatkov iz besedila – vendar pa se je pri slednji vrednotila tudi jezikovna pravilnost (zato 2 točki).
- **12., 15., 16.a, 18.a in b, 19.b, 20. in 21. naloga** so vse preverjale **poimenovalno, skladijsko, metajezikovno in slogovno zmožnost**. Rezultati kažejo, da imajo učenci težave tako z razumevanjem metajezikovnih pojmov kot tudi z iskanjem jezikovnih pojavov v besedilu (besede iste besedne družine, osebne zaime, glagola) ter s pretvarjanjem stavčnih členov v odvisnike, premege govora v odvisnega, tvorjenjem ustreznih vprašalnih povedi.

Rdečemu območju je v letošnjem preizkusu pripadlo največ (14) točkovanih enot. Gre za naloge, ki na prvi pogled sicer sodijo na nižje taksonomske ravni (razumevanje in uporaba), a za pravilne odgovore zahtevajo tudi analizo (analizo dogajanja, vrednotenje književnih oseb in njihovega ravnanja, sklepanje o sporočilu besedila iz naslova) in sintezo v obliki samostojne ubeseditve odgovora. Med »rdečimi« nalogami pa je treba posebej izpostaviti naloge s področja jezikoslovja, ki večinoma merijo (jezikoslovno) znanje. Pri teh nalogah najmanj uspešni učenci ne dosejajo niti minimalnih standardov, določenih z UN-jem – pri nalogah, ovrednotenih z 1 točko, so tako na primer učenci z najnižjim dosežkom v povprečju zbrali od 0,16 pri 19. b-nalogi do največ 0,45 točke pri 4. nalogi (obe v jezikovnem delu preizkusa). Rezultati kažejo, da bi bilo treba učence bolj usmerjati v jezikoslovno analizo besedil, predvsem v zmožnost prepoznavanja jezikovnih pojavov in njihovega poimenovanja z ustreznimi jezikoslovnimi izrazi (v UN-ju metajezikovna zmožnost). Temu pritrjujejo tudi rezultati nalog modrega območja in območja nad modrim.

V 1. delu preizkusa v modro območje sodita dva dela tvorbnega, tj. **14. naloga**. Ta naloga je preverjala zmožnost samostojnega tvorjenja besedila (ob književnem besedilu), v konkretnem primeru zmožnost **obnoviti dogajanje**. Če so učenci z nižjimi dosežki še zmogli pravilno pretvoriti besedilo iz tretjeosebne v prvoosebno pripoved (gl. zeleno območje), pa so imeli težave tako z obnavljanjem dogajanja (vsebina, 2 točki) kot jezikovno pravilnostjo (2 točki) tudi povprečni učenci. Podobno velja tudi za tvorbeno nalogo v jezikovnem delu (gl. v nadaljevanju).

V 2. delu modremu območju pripadajo tri naloge v celoti, ena delna in oba dela tvorbnega naloge:

- **7. in 9. naloga**, ki sta preverjali **določitev bistvenih podatkov** iz izhodiščnega besedila; učenci so morali svoje odgovore samostojno ubesediti. 7. naloga kaže, da imajo učenci težave pri razumevanju vzročno-posledičnih pomenskih razmerij kot tudi pri razumevanju glavnega sporočila, kadar morajo primerjati dve besedili (9. naloga). Nizek dosežek pri 9. nalogi je mogoče pripisati tudi dejstvu, da se je merila tudi jezikovna pravilnost odgovorov (zato 2 točki).
- **Nalogi 16.b in 17** sta merili jezikoslovno (in metajezikovno) zmožnost – 16. b **skladenjsko** (prepoznavanje reference v besedilu), 17. naloga pa **slogovno/poimenovalno zmožnost**. Učenci so imeli težave z določanjem pomena besede *mogoče* v strokovnem sobesedilu: med zelo uspešnimi in manj uspešnimi učenci je bilo pri tej nalogi malo razlik: učenci z najvišjimi dosežki so dosegli 0,77 točke, tisti z najnižjimi pa 0,41 točke (od 1 možne).
- Podobno kot velja za tvorbeno nalogo v književnem delu, velja tudi za tvorbeno nalogo v jezikovnem delu (**23. naloga**). Rezultati kažejo, da imajo učenci velike težave pri **ubesedovanju nebesednih prvin** (naloga je zahtevala razlago grafa v obliki zaokroženega besedila), čeprav takšne naloge izvajajo tudi pri drugih predmetih (posebej pri matematiki). Res gre sicer za zadnjo nalogo v preizkusu, za katero učencem pogosto zmanjka časa. A dejstvo je, da se tudi pri tvorbeni nalogi 1. dela (gl. zgoraj) kažejo enaki rezultati.

V modro območje sodi osem nalog letošnjega preizkusa, približno toliko kot v rumeno, kar pomeni, da je preizkus razmeroma dobro »obtežen« (ima podobno število lažjih in težjih nalog, zato dobro loči med učenci z nižjimi in tistimi z višjimi dosežki). Med »modre« sodijo kompleksnejše naloge, ki sicer preverjajo najvišje taksonomske ravni (analizo in sintezo) in jih zato pričakovano bolje rešujejo učenci z na splošno višjimi dosežki. A v nalogah se vrednotijo tudi minimalni standardi (zmožnost tvorjenja pravilnih in smiselnih besedil), ki jih s težavo (ali sploh ne) dosegajo tudi povprečni učenci. Zato kaže tem standardom pri pouku posvečati več pozornosti, pouk pa usmerjati tudi v razumevanje jezikovnih prvin, ki omogočajo slogovno niansiranje, in njihovo tvorno uporabo v konkretnih besedilih.

V območje nad modrim v letošnjem preizkusu sodita dve nalogi jezikovnega dela, obe sta slovnični:

- **13. naloga** je preverjala **skladenjsko zmožnost**, in sicer so morali učenci iz besedila izpisati tri vrstne pridevnike, **22. naloga** pa **metajezikovno zmožnost** (prepoznavanje in izpis neosebne glagolske oblike). Vsaka naloga je bila vrednotena z 1 točko. Učenci so pri obeh nalogah dosegli malo točk (učenci z najvišjimi dosežki le približno polovico točke, tisti z najnižjim pa le 0,03 točke), res pa gre za precej abstraktna (slovnična) znanja, ki jih učenci usvajajo že v 2. triletju in jim očitno pri pouku kasneje ne posvečajo več pozornosti.

Obe nalogi v območju nad modrim taksonomsko segata na nižje ravni, na raven razumevanja in znanja. Ker gre za slovnični nalogi, velja kot zgoraj (gl. rdeče območje).

Sklep

Rezultati letošnjega NPZ-ja iz slovenščine omogočajo te sklepe: književni del se je pokazal kot nekoliko lažji od jezikovnega dela (največ nalog v zelenem in rumenem območju, le dva elementa pri tvorbnih nalogah v modrem). Rezultati za nazaj kažejo, da na splošno učencem razumevanje proznega besedila predstavlja manj težav, letošnje pa je še posebej nagovarjalo mlade bralce. Poleg tega gre za naloge, umeščene v 1. del preizkusa.

Kot vsa leta doslej učenci večinoma nimajo težav z nalogami, ki zahtevajo prepoznavanje, razumevanje, uporabo in znanje – še posebej če lahko izbirajo med danimi odgovori in če ne gre za eksplicitno slovnično znanje. Več težav imajo pri uporabi, ki zahteva tudi analizo in sintezo. To se še posebej izrazito kaže pri samostojnem tvorjenju zaokroženih besedil (in to ob besedilu katerekoli zvrsti oz. vrste), in to kljub temu da gre za vodeno pisanje z razmeroma natančnimi navodili glede vsebine in kljub dejstvu, da imajo učenci s podobnimi besedili (kot je npr. interpretacija grafa) opraviti tudi pri drugih predmetih. Posebno skrb zbuja jezikovna pravilnost tvorjenih besedil – čeprav gre za minimalne standarde, učenci z najnižjimi dosežki pri tej točkovanju enoti dosegajo komaj kako točko. V povezavi s tem moramo poudariti, da se je v letošnjih preizkusih pri jezikovni pravilnosti prvič vrednotila tudi slogovna zmožnost (in se je za napako štelo npr. tudi ponavljanje istih stavčnih vzorcev, besed, veznikov, uporaba neustreznih besed ipd.), kar je tudi eden od možnih razlogov za slabši rezultat. Učenci z nižjimi dosežki imajo namreč na splošno težave z ubesedovanjem (tudi z iskanjem primernih izrazov), ne le z jezikovno pravilnostjo v bolj »tehničnem« smislu.

Ker gre za izrazito uporabna znanja, povezana s (funkcionalno) pismenostjo – ne le bralno, ampak tudi drugih vrst – tudi v kasnejših življenjskih obdobjih, bi kazalo pouk slovenščine zato bolj usmerjati v take jezikovne operacije, ki zahtevajo več samostojnega tvorjenja – ne le zaokroženih in daljših besedil, temveč tudi nalog, ki segajo na višje taksonomske ravni in zahtevajo primerjanje, analizo in v zvezi s tem samostojno oblikovanje odgovorov, torej sintezo. To za učitelje seveda pomeni dodaten napor (tako za pripravo nalog kot njihovo vrednotenje pa tudi motivacijo učencev za delo), a glede na možne pozitivne učinke verjamemo, da je taka organizacija in izvedba pouka možna in verjetna.

I. del (KNJIŽEVNOST/PROZA: Neli Kodrič, *Utrinek drugačnega sveta*)

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM UMETNOSTNIH BESEDIL IN PISANJEM O NJIH					
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost. Pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere književna besedila ter samostojno govori/piše o književnem besedilu/predstavi. Svoje trditve oziroma ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti. Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84)		Književna besedila: PROZA – sodobna književnost	
1.	2	Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v učnem načrtu (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).	– znanje – uporaba	Pridobivanje literarnovednega znanja: – pripoved (UN, 3. r., str. 21) – sodobna književnost (UN, 9. r., str. 68)	rumeno
2.	1	Razumevanje dogajanja, motivov, teme, sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da: – izrazi temo književnega besedila (9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94).	– razumevanje		rdeče
3.	1	Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora pokaže tako, da: – upovedi čutnodomišljajske predstave kraja dogajanja (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94), – razumevanje kraja dogajanja dokaže tako, da ju poveže s temo in jezikovno rabo v besedilu (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94).	– razumevanje – uporaba – analiza		zeleno
4.	1	Loči avtorja od pripovedovalca, kar pokaže tako, da: – prepozna, izpostavi značilnosti in na podlagi teh poimenuje vsevednega/prvoosebnega pripovedovalca (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94), – razumevanje vsevednega, prvoosebnega pripovedovalca dokaže, pokaže s (po)ustvarjalnimi besedili, v katerih je (vsevedni/prvoosebni) pripovedovalec (9. razred) (UN, standardi znanja, str. 94).	– razumevanje – uporaba		rumeno
5.	1	Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje		rumeno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
6.	2	<p>Razvito recepcijsko zmožnost dokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93). <p>Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – našteje značilnosti njenega govora (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93). 	<ul style="list-style-type: none"> – razumevanje – uporaba 		rdeče
7.	1	<p>Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84)</p> <ul style="list-style-type: none"> – odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84). 	<ul style="list-style-type: none"> – razumevanje 		zeleno
8.	1	<p>Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84), – najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93). 	<ul style="list-style-type: none"> – razumevanje – uporaba 		zeleno
9.	2	<p>Razvito recepcijsko zmožnost pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – najde bistvene prvine književnega besedila (upošteva neposredne in posredne besedilne signale) in jih zna ustrezno uporabiti (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93). 	<ul style="list-style-type: none"> – razumevanje – uporaba 		zeleno
10.	2	<p>Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – našteje značilnosti njenega ravnanja (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93). 	<ul style="list-style-type: none"> – razumevanje – uporaba – analiza 		rdeče
11.a	1	<p>Doživi, razume in vrednoti poezijo tako, da:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poimenuje pesniško sredstvo: primeri: razloži in presodi njegovo vlogo (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95). 	<ul style="list-style-type: none"> – znanje – razumevanje – analiza 	<p>Pridobivanje literarnovednega znanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – primera (UN, 8. r., str. 67) 	rdeče
11.b	1				rumeno
12.	2	<p>Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – znanje 	<p>Učenci pregledno poznajo književnike in njihova dela.</p> <p>Primož Trubar (UN, 9. r., str. 69) Anton Tomaž Linhart (UN, 8. r., str. 68) France Prešeren (UN, 8. r., str. 68) Janko Kersnik (UN, 8. r., str. 68) Ivan Cankar (UN, 9. r., str. 69)</p>	zeleno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
13.	1	Učenci kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje. Pokaže ga tako, da pozna , razume in uporablja literarnovedne izraze , navedene v učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 95).	– znanje	Sodobniki po izboru učenca in učitelja (UN, 7., 8., 9. r., str. 68, 69)	rumeno
RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE)					
14.A	1	Književnemu dogajanju sledi in ga razume, kar pokaže tako, da:	– razumevanje		zeleno
14.B	2	– obnovi dogajanje (povzame dogodke) v književnem besedilu (4., 5. 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85),	– uporaba		modro
14.C	2	– napiše zgodbo s perspektive druge književne osebe (6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85).	– analiza – sinteza – vrednotenje		modro
SKUPAJ	24				

II. del (JEZIK: besedili *Kako sem na stara leta postal skoraj pameten oziroma se mi to vsaj zdi ...* in *Raziskave o telesni dejavnosti mladostnikov v Sloveniji*/besedilo 1 in 2, prirejeni po spletni stani www.sportmladih.net in www.img-stari.ivz.si)

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL					
		Učenec ima skladno s cilji iz učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da: – tekoče in primerno hitro tiho bere in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 88),		Vrste besedil za sprejemanje: – publicistično besedilo katerekoli vrste (3. VIO, UN, vsebine, str. 54)	
1.	1	določi temo besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		zeleno
2.	1	določi okoliščine nastanka besedila (naslovnika) (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		zeleno
3.	1	določi okoliščine nastanka besedila (naslovnika) (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		zeleno
4.	1	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88), uporabi podatke za sklepanje o čem (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89),	– razumevanje – analiza		rdeče
5.	2	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		rdeče
6.	1	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		zeleno
7.	1	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		modro
8.	1	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje		rumeno
9.	2	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88), obnovi del besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88),	– razumevanje – analiza – sinteza		modro
10.	1	določi bistvene podatke (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88), vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88).	– razumevanje – uporaba		rumeno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje	
RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)						
Učenec ima skladno s cilji učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja,						
23.A	3	pretvori nebesedno sporočilo v besedilo (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 91).		– razumevanje – uporaba – analiza – sinteza	modro	
<u>Poimenovalno zmožnost</u> pokaže tako, da:						
11.	2	razloži besedne zveze iz prebranega besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89),		– razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – stalna besedna zveza (UN, 3. VIO, str. 55)	zeleno
12.	1	k danim besedam doda njihove protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke ter besede iz iste besedne družine (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 81).		– znanje	Jezikoslovni izrazi: – besedna družina (UN, 2. VIO, str. 32) – pridevnik (UN, 2. VIO, str. 32) – samostalnik (UN, 2. VIO, str. 32)	rdeče
<u>Skladenjsko zmožnost</u> pokaže tako, da:						
13.	1	sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89),		– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	nad modrim
14.	1	dopolni povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 90),		– razumevanje – uporaba		rumeno
15.	2	sprašuje po danih delih povedi (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 89),		– razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	rdeče
19.a	1	v zvezi dveh povedi prepozna pomensko razmerje (8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90),		– razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	zeleno
19.b	2	zveze povedi združi v skladenjsko pravilne zložene povedi s pravilnim veznikom (8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 90),		– razumevanje – uporaba – znanje	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13) – stavčni člen (UN, 7. r., str. 55) – odvisnik (UN, 8. r., str. 55)	rdeče
21.	2	pretvori premi govor v odvisnega (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 90).		– znanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – premi govor, odvisni govor (UN, 2. VIO, str. 32)	rdeče
<u>Slogovno zmožnost</u> pokaže tako, da:						
17.	1	danim besedam/besednim zvezam določi slogovno vrednost in okoliščine rabe (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91),		– razumevanje		modro
20.	1	danim besedam določi slogovno vrednost in okoliščine rabe (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 91).		– razumevanje – uporaba		rdeče

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI					
Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:					
16.b	1	besedam določi pomenske, oblikovne in izvirne lastnosti; pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92),	– znanje – razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – osebni zaimek (UN, 6. r., str. 32)	modro
16.a	1	besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v učnem načrtu (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 92),	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – osebni zaimek (UN, 6. r., str. 32)	rdeče
22.	1	razume in uporablja temeljne jezikoslovne izraze, navedene v učnem načrtu (7., 8., 9. razred) (UN, standardi znanja, str. 93).	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – neosebna glagolska oblika (UN, 6. r., str. 32)	nad modrim
18.a	1	Učenec pozna, razume, opiše in pravilno uporablja jezikoslovne izraze, določene s tem učnim načrtom (7., 8., 9. razred).	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – glagol (UN, 6. r., str. 32)	rdeče
18.b	1	Učenec pozna, razume, opiše in pravilno uporablja jezikoslovne izraze, določene s tem učnim načrtom (7., 8., 9. razred).	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – glagol (UN, 6. r., str. 32)	rdeče
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL					
Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da:					
23.B	2	tvori (piše) besedilne vrste, predpisane z učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna, učinkovita in pravilna besedila (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88).	– znanje – uporaba – analiza – sinteza		modro
SKUPAJ	36				

PRILOGA

I. DEL

Neli Kodrič

7. poglavje

UTRINEK DRUGAČNEGA SVETA

Besedilo je odlomek iz knjige Na drugi strani. Zgodba pripoveduje o osmošolcu Svitlu, ki naleti na težave ...

Za zastrtimi okni Svitove sobe se je bleščalo poletno sonce. Na ulici so se igrali otroci, se podili s kolesi, igrali nogomet. Uživali so v brezskrbnem času počitnic.

Svit se ni zmenil zanje. Svoj prenosni telefon je izključil, na hišni telefon ni odgovarjal. Nekajkrat je pod oknom slišal žvižge in v steklo je priletelo nekaj kamenčkov. Iskala sta ga Tomaž in Denis, to je vedel, ne da bi pogledal. Za prijatelja se ni zmenil. Sicer pa – kakšna prijatelja sta to sploh bila?

To vprašanje in še mnogo drugih se mu je zadnjih nekaj dni vlačilo po glavi kot žvečilni gumi med zobmi. Te dni je preživel v svoji sobi, zaprt in odrezan od sveta. Bil je kaznjeneč. Tako se je počutil sam in tako ga je označil njegov oče, ki ga je še isti večer, ko se je vrnil z obiska pri Danici Trpin, stisnil v kot z ostrim pogovorom.

Z mamo sta vstopila v dnevno sobo, kjer je sedel v svojem priljubljenem naslonjaču, kot kakšen komaj zadržujoči se bog maščevanja in kaznovanja.

»Sedi,« je dejal brez uvoda in pokazal na stol pred sabo.

Svitlu so se zatresla kolena. Ton očetovih besed ni obetal nič dobrega. Svit se ga sicer nikoli ni bal, toda v zadnjih dveh mesecih se je vse spremenilo.

Mama ni rekla nič. Obstala je za Svitom.

Na mizici je ležal kos papirja, na katerem je bilo z očetovo pisavo nakracanih nekaj stavkov. Sedaj je ta papir vzel v roke in ga hitro preletel.

»Zapisal sem si nekaj bistvenih stvari,« je dejal potihom. Nato se je odkašljal in nadaljeval glasneje: »V moji družini že nekaj rodov pazimo na čast in ugled našega imena. Ti si prvi, ki ga je oblatil in onečastil. K sreči je vse ostalo za zidovi našega doma, vendar to ne zmanjšuje teže dejanja. Poleg laži in kraje – ki je že sama dovolj velik prekršek, si si naprtil še sramotno vedenje ...«

Premolknil je, kot da išče pravi izraz, nato pa nekoliko negotovo zaključil: »... v kopalnici!«

Svit se je zdrznil.

»Vse to se ne bi dogajalo, če te tvoja mati proti moji volji ne bi razvajala in podpirala!«

Mami se je iz grla izvil glas, ki je bil še najbolj podoben cviljenju nemočnega psa. A rekla ni nič. Roko je položila na Svitovo ramo in jo rahlo stisnila.

»Odločil sem se, da bom to popravil. Do nadaljnjega boš v hišnem priporu. Ko bom ocenil, da si razmislil o svojem vedenju in se v zvezi z njim primerno odločil, bom razmislil o tvoji prihodnosti. Imaš kakšno vprašanje?«

Svit je sklonil glavo.

»V oči me glej, ko se pogovarjam s tabo!« je dejal oče z glasom, ki je rezal kot nož.

Svit ga je ubogal. V tem trenutku bi mu lahko skočil v obraz kot mačka in ga spraskal, se maščeval za vse tisto, kar je storil njemu. In mami. Toda občutke, ki so se mu iz trebuha dvigovali proti grlu, je raje potisnil nazaj. To sta bila bes in nemoč.

»Torej pojdi v svojo sobo!« Pogovor se je končal. Oče je zložil papir in ga potisnil v žep.

To pa si je bilo res težko zapomniti, je Svit grenko pomislil, pogoltnil svoje občutke in odšel iz dnevne sobe, pravzaprav iz sodne dvorane.

(Odlomek.)

(Neli Kodrič, Na drugi strani, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004, str. 111–113.)

II. DEL

Besedilo 1

Razmišljanja: Igor E. Bergant

Kako sem na stara leta postal skoraj pameten oziroma se mi to vsaj zdi ...

Vse življenje sem tako ali drugače povezan s športom. Mama je bila športnica – nekdanja državna prvakinja v sprintu in državna rekorderka v sprintu na 800 metrov. Oče je bil od mladih nog zaprisežen teniški igralec, drugače pa profesionalni športni novinar. Tudi njegov oče je bil športnik, nekdanji nogometaš, eden izmed pionirjev tenisa v mestu ob Dravi, plavalec in skakalec v vodo. Moja žena je bila državna reprezentantka v alpskem smučanju, sin je judoist in za zabavo igra tudi tenis.

Kaj pa jaz? Moja pot je bila postavljena na glavo. Najprej sem bil športni novinar in sem ljubiteljski in precej aktiven športnik postal šele kasneje. Zdaj niti športni novinar nisem več, a se s športom ukvarjam, in to z

večjim veseljem kot kdaj koli prej.

Kako je prišlo do tega? Z nekaj pretiravanja lahko napišem, da sem – pozno ali ne – vendarle prišel k pameti ... Redno tečem, z drugimi judo-očeti igram dvoranski hokej na parketu, kolesarim, plavam, naučil sem se celo veččin veslanja kajaka na mirnih vodah (pri čemer sem še vedno toliko neroden, da se občasno prekucnem v vodo). S prijatelji in z znanci se občasno pošalim (pri čemer je v vsaki šali tudi zrno resnice), da imam pri svojem zdajšnjem ukvarjanju s športom pomembno prednost v primerjavi z nekdanjimi vrhunskimi športniki. Ne nosim namreč bremena starih poškodb, obrabljenih sklepov in bolečin iz starih časov. V nasprotju z mnogimi slovenskimi rojaki nisem ekstremist* ali adrenalinski odvisnik. Šport je zame eno izmed sredstev za doseganje zdravja, boljšega počutja in delovne storilnosti. Šport torej ni samemu sebi namen.

Ne glede na svoje športnodružinsko ozadje se znam kar dobro uživati v življenje debelušnih najstnikov, ki jim je gibanje pogosto odveč, ni pa jim odveč kakšen dodaten griljaj. Tudi sam sem bil tak. »Kariero« namiznoteniškega igralca sem opustil sredi osnovne šole, nisem bil nadarjen, in ko se je bilo treba odločiti med najmanj tremi dnevi treninga na teden (in tekmovanji za vikend) ter dodatnim poukom nemščine izven šole dvakrat tedensko, sem se hitro odločil za slednje. Ker je oče kot športni novinar vse popoldneve pa tudi nedelje preživel v službi, so bile sobote tako in tako edini pravi družinski dan. In da sem kot mladostnik jedel več, kot bi bilo smiselno, ima tudi družinske korenine. Moji starši so odraščali tik pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej, se pravi v času pomanjkanja, zato so svojim otrokom želeli – in tudi nudili – boljše življenje.

Seveda je bil prisoten tudi starševski strah, da bi se mi med športom kaj zgodilo, ter moje navdušenje nad prvimi televizijskimi igricami. Končalo se je tako, da sem se zredil, zasedel ..., da sem doštudiral, da je moj hobi, športno novinarstvo, postal moj poklic ter da sem slabo vest zaradi nešportnega videza, prehrane in na sploh življenjskih navad skušal zdraviti z občasnim tekom. Če sem že mogoče znal kar dobro vrteti jezik ob športnih prenosih, pa sem bil gibalno strahovito neroden in nesamozavesten. Da se je vse obrnilo, sta kriva ljubezen in odgovornost, morda tudi samokritičnost in spoznanje napak. Začel sem teči, se bolj premišljeno hraniti pa tudi učiti, da trajnih sprememb ne moreš uresničiti čez noč, da v športu, tudi rekreativnem, ni čudežev. Zdaj vem vsaj to, da nikoli ni prepozno.

Šport je torej – takoj za znanjem in zdravjem – najboljša možna naložba v življenje mladostnikov. Toda namenjen naj bo dejansko vsem, tudi šibkim, debelim, nerodnim in sramežljivim ...

*ekstremist – skrajnež

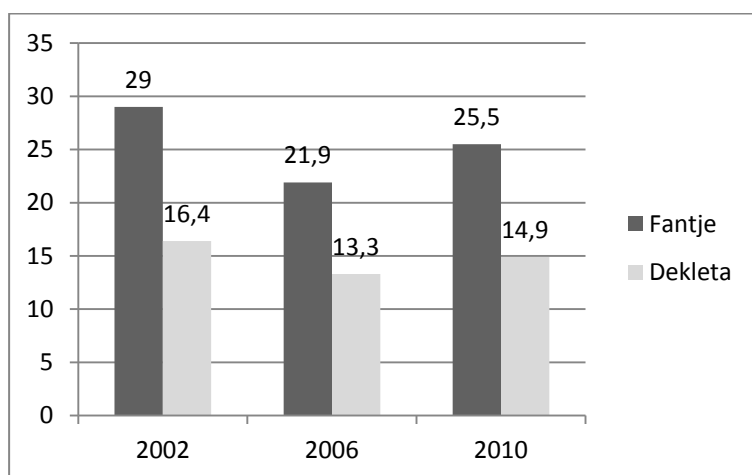
(Prirejeno po: <http://www.sportmladih.net/novice/454>. Pridobljeno: 14. 7. 2014.)

Besedilo 2

Raziskave o telesni dejavnosti mladostnikov v Sloveniji

Zadostna telesna dejavnost vpliva na zdravje in kvaliteto življenja, pri otrocih in mladostnikih pa ima pozitivne učinke tudi na njihove učne sposobnosti ter na uspeh pri šolskem delu. S telesno dejavnostjo oziroma nedejavnostjo otrok in mladostnikov so povezani tudi nekateri zdravstveni problemi. V zadnjih letih narašča delež prekomerno telesno težkih in debelih otrok in mladostnikov, več se število mladostnikov z okvaro hrbtenice, kažejo se znaki glavobola, bolečin v želodcu in nespečnosti, vse več mladostnikov pa je tudi slabe volje. Strokovnjaki zato poudarjajo pomen redne telesne vadbe, kar za otroke in mladostnike pomeni 60 minut vadbe na dan vse dni v tednu.

Na Inštitutu za varovanje zdravja so v letih 2002, 2006 in 2010 opravili raziskave o telesni dejavnosti mladostnikov. V spodnjem grafu so predstavljeni izsledki, ki kažejo, kakšni so trendi v telesni dejavnosti mladostnikov, starih od 11 do 15 let.

Graf: *Telesno dejavni mladostniki vse dni v tednu v %*

V raziskavi so ugotavljali tudi, kolikšno je povprečno število dni v tednu, ki jih mladostniki, stari 11–15 let, namenijo 60-minutni telesni dejavnosti. Ti podatki so prikazani v spodnji preglednici.

	2002	2006	2010
Fantje	4,6	4,3	4,5
Dekleta	3,8	3,6	3,8
Skupno povprečje	4,2	4,0	4,2

Preglednica: *Povprečno število dni v tednu, ko so mladostniki telesno dejavni 60 minut*

Na podlagi rezultatov teh raziskav je Vlada Republike Slovenije sprejela posebne predloge za spodbujanje rednega gibanja in telesne vadbe za mladostnike.

(Prirejeno po: <http://img-stari.ivz.si/2058-5550.pdf>. Pridobljeno: 18. 7. 2014.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Neli Kodrič *Utrinek drugačnega sveta*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Izhodiščno besedilo je pripovedno in sodi v sodobno književnost. Oboje utemelji. Odgovora napiši na črti.

Besedilo je pripovedno: _____

Besedilo sodi v sodobno književnost: _____

(2 točki)

2. O čem predvsem govori odlomek? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A O odnosu med Svitovimi starši.
B O Svitovem velikem prekršku.
C O Svitovih brezskrbnih počitnicah.
Č O pogovoru med Svitom in očetom.

(1 točka)

3. Večji del dogajanja poteka v dnevni sobi, ki jo pripovedovalec poimenuje tudi *sodna dvorana*. Zakaj jo tako imenuje? Utemelji.

_____
_____

(1 točka)

4. Ali je pripovedovalec udeleženelec ali opazovalec dogajanja v Svitovi družini? Obkroži pravilen odgovor.

udeleženelec   opazovalec

Svojo izbiro utemelji. Odgovor napiši na črti.

_____
_____

(1 točka)

5. Za kaj vse je oče kaznoval Svita? Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

6. Kako se spreminja očetov glas v pogovoru s Svitom in kako ta sprememba učinkuje na Svita? Odgovor napiši na črti.

(2 točki)

7. Kdo/kaj je po očetovem mnenju razlog za Svitovo neprimerno vedenje? Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

8. Ali je glede na povedano v odlomku okolica zvedela za Svitovo sramotno vedenje? Obkroži DA ali NE.

DA   NE

Iz besedila izpiši tisti del povedi, iz katerega to lahko razbereš. Izpiši ga na črti.

(1 točka)

9. Med pogovorom so glavne književne osebe svoja občutja izražale tudi nebesedno (z mimiko/gestami).

Kako je mama pokazala naklonjenost do sina? Odgovor napiši na črto.

Kaj je Svit naredil, ko mu je oče izrekel kazen? Odgovor napiši na črto.

(2 točki)

10. Preberi del pogovora med sošolcema, ki poznata besedilo *Utrinek drugačnega sveta*. Njuni stališči utemelji s pomočjo izhodiščnega besedila. Odgovor napiši na črte.

Sošolka _____

Sošolec _____

(2 točki)

11. Preberi.

... je dejal oče z glasom, ki je rezal kot nož ...
V tem trenutku bi mu lahko skočil v obraz kot mačka ...

11. a) Za katero pesniško sredstvo gre v obeh primerih? Odgovor napiši na črto.

_____

(1 točka)

11. b) Kaj iz pesniškega sredstva v obeh primerih razberemo o odnosu med očetom in Svitom? Odgovor napiši na črto.

_____
_____

(1 točka)

12. Poveži avtorja z naslovom književnega besedila. Na vsako črtico napiši ustrezno številko iz desnega stolpca.

___ A	Primož Trubar	1	Bobi
___ B	Anton Tomaž Linhart	2	Zdravljica
___ C	France Prešeren	3	Martin Krpan
___ Č	Janko Kersnik	4	Katekizem in Abecednik
___ D	Ivan Cankar	5	Mačkova očeta
		6	Županova Micka

(2 točki)

13. Neli Kodrič ustvarja v sodobnem času. Katera avtorja sta njena sodobnika? Obkroži rešitvi.

Niko Grafenauer	Josip Jurčič	Valentin Vodnik
Bina Štampe Žmavc	Janko Kersnik	

(1 točka)

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedili 1 in 2.

Pozorno preberi izhodiščni besedili 1 in 2 ter reši naloge.

1. Kaj je tema obeh izhodiščnih besedil? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Šolsko življenje mladostnikov.
- B Športna družina Igorja E. Berganta.
- C Pomen telesne dejavnosti za mladostnike.
- Č Razlike v telesni dejavnosti med fanti in dekleti.

(1 točka)

2. Kje sta bili objavljeni obe besedili? Odgovor napiši na črto.

_____

(1 točka)

3. Kdaj je bilo napisano besedilo 1? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ko je avtor že odrasel.
- B Pred drugo svetovno vojno.
- C Ko je bil avtor še osnovnošolec.
- Č Preden je avtor postal športni novinar.

(1 točka)

4. Avtor besedila 1 v naslovu zapiše, da je pameten postal šele na stara leta. Kaj glede na besedilo sporoča s tem? Odgovor napiši na črti.

_____
_____

(1 točka)

5. Zakaj se Igor E. Bergant kot najstnik ni ukvarjal s športom? Na črte napiši tri vzroke.

(2 točki)

6. Bergantovi so športna družina. S katerim športom se je ukvarjalo več njenih članov? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

7. Katera odločitev avtorja besedila 1 dokazuje, da zanj v osnovni šoli šport ni bil na prvem mestu? Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

8. Kaj je bil vzrok za preobrat v življenju avtorja besedila 1? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

9. Kako, glede na obe besedili, šport vpliva na zdravje in učni uspeh pri mladostnikih? Odgovor v povedi napiši na črti.

(2 točki)

10. Ali se je glede na podatke v preglednici telesna dejavnost deklet leta 2010 kaj spremenila v primerjavi z letom 2006? Utemelji svoj odgovor in ga napiši na črto.

(1 točka)

11. Kaj v besedilu pomenijo podčrtane stalne besedne zveze? Na vsako črtico napiši ustrezno številko iz desnega stolpca.

_____ <i>Začel sem teči, se bolj premissljeno hraniti pa tudi učiti, da trajnih sprememb ne moreš uresničiti <u>čez noč</u>.</i>	1 ponoči
_____ <i>Če sem že mogoče znal kar dobro <u>vrteti jezik ob športnih prenosih</u>, pa sem bil gibalno strahovito neroden in nesamozavesten.</i>	2 spoznati, kaj je prav
_____ <i>Z nekaj pretiravanja lahko napišem, da sem – pozno ali ne – vendarle <u>prišel k pameti</u>.</i>	3 naenkrat, nepričakovano
_____ <i>Oče je bil <u>od mladih nog</u> zaprisežen teniški igravec.</i>	4 od otroštva
	5 spretno govoriti
	6 govoriti neresnico

(2 točki)

12. V 1. in 2. odstavku besedila 1 poišči besedi, ki spadata v isto besedno družino kot beseda *šport*. Vsako besedo napiši na ustrezno črto.

Samostalnik: _____

Pridevnik: _____

(1 točka)

13. Preberi poved.

Zadostna telesna dejavnost vpliva na zdravje in kvaliteto življenja, pri otrocih in mladostnikih pa ima pozitivne učinke tudi na njihove učne sposobnosti ter na uspeh pri šolskem delu.

Iz povedi izpiši vse besede, ki odgovarjajo na vprašalnico *kateri*.

_____

(1 točka)

14. Besede v oklepaju postavi v pravilno obliko. Zapiši jih na črti.

Igor E. Bergant se je ukvarjal z (dvoranski hokej) _____

_____, njegova žena pa z (alpsko smučanje)

_____.

(1 točka)

15. Vprašaj se po podčrtanih delih povedi in na črto napiši vprašalno poved.

Seveda je bil prisoten tudi starševski strah.

_____ ?

Ne nosim bremena starih poškodb, obrabljenih sklepov in bolečin iz starih časov.

_____ ?

Vse življenje sem tako ali drugače povezan s športom.

_____ ?

(2 točki)

16. Preberi poved.

V raziskavi so ugotavljali tudi, kolikšno je povprečno število dni v tednu, ki jih mladostniki namenijo redni vadbi.

16. a) V povedi obkroži osebni zaimek.

(1 točka)

16. b) Na kaj se nanaša zaimek v tej povedi? _____

(1 točka)

17. Preberi poved.

Iz podatkov v grafu je mogoče razbrati razlike med fanti in dekleti, hkrati pa je razvidno tudi upadanje oziroma naraščanje deleža telesno dejavnih mladostnikov v letih 2002, 2006 in 2010.

Kaj izraža beseda *mogoče* v zgornji povedi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Izraža možnost, da se kaj uresniči.
- B Izraža, da nismo popolnoma prepričani.
- C Izraža željo, zapoved.
- Č Izraža presenečenje, začudenje.

(1 točka)

18. Preberi poved.

Ker je oče kot športni novinar vse popoldneve pa tudi nedelje preživel v službi, so bile sobote tako ali tako edini družinski dan.

18. a) V povedi poišči glagola. Izpiši ju na črti.

_____ (1 točka)

18. b) V čem se glagola med seboj razlikujeta? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A V osebi.
- B V številu.
- C V času.
- Č V naklonu.

(1 točka)

19. Preberi poved.

Zaradi nezdravega prehranjevanja sem slabo vest skušal zdraviti z občasnim tekom.

19. a) Katero razmerje je izraženo v podčrtanem delu povedi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Časovno.
- B Namerno.
- C Pogojno.
- Č Vzročno.

(1 točka)

19. b) Podčrtani stavčni člen pretvori v ustrezni odvisnik. Napiši zloženo poved.

(2 točki)

20. Avtor besedila 1 je zapisal:

»Kariero« namiznoteniškega igralca sem opustil sredi osnovne šole.

Zakaj je besedo *»kariera«* zapisal v narekovajih?

(1 točka)

21. Preberi poved.

Igor E. Bergant je povedal: »Šport je zame eno izmed sredstev za doseganje zdravja, boljšega počutja in delovne storilnosti.«

Premi govor pretvori v odvisnega. Novo poved napiši na črto.

(2 točki)

